

зобов'язань за цією статтею навіть за надзвичайних обставин, що загрожують життю нації.

Література:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Ковтун М.А., Савченко Н.В., Костоглодова І.Д., Чернобука В.І. щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини п'ятої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України № 7-р/2019 від 25.06.2019 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-19#Text>

2. Європейська комісія «За демократію через право» Мірило правовладдя. Коментар. Глосарій. Rule of Law Checklist. Переклад з англійської Сергія Головатого. 2018. – С. 20.

3. Европейские стандарты в области прав человека: теория и практика функционирования Европейской Конвенции о защите прав человека и основных свобод // <http://hrlibrary.umn.edu/russian/hrtsbook/Reurostandards-Rchapter4.31.html>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-92-1-23>

ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ДІЯЛЬНОСТІ УРЯДУ В УКРАЇНІ ТА ДЕРЖАВАХ-ЧЛЕНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Зубенко Г. В.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри конституційного і муніципального права

юридичного факультету

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

м. Харків, Україна

В більшості держав-членів Європейського Союзу, зокрема, Бельгії, Греції, Іспанії, Литви, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччині, Фінляндії, Франції та ін. однією з умов функціонування уряду, а іноді стадією формування вищого органу виконавчої влади, є схвалення парламентом програми діяльності уряду. В двопалатних парламентах програма діяльності уряду, як правило, має бути схвалена нижньою

палатою парламенту, але в деяких державах потрібно рішення обох палат.

Найчастіше під програмою діяльності уряду розуміють політико-правовий документ стратегічного характеру, який визначає завдання та напрями діяльності уряду на період його роботи [1, с. 28]. Згідно з Законом України «Про Кабінет Міністрів України» Програмою діяльності Кабінету Міністрів України є політико-правовий документ, який «базується на узгоджених політичних позиціях та програмних завданнях коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України» [2].

В деяких державах-членах Європейського Союзу схвалення парламентом програми діяльності уряду є за своєю природою процедурою його інвестури та здійснюється після призначення чи внесення пропозиції щодо кандидатури голови уряду (або всього складу уряду) главою держави (Іспанія, Греція, Португалія, Польща та ін.). Наприклад, в Польській Республіці Голова Ради Міністрів протягом 14 днів з дня його призначення Президентом Республіки представляє Сейму програму діяльності Ради Міністрів з пропозицією виразити довіру. Про вотум довіри Сейм постановляє абсолютною більшістю голосів від присутніх за умови присутності не менше половини від загального числа депутатів [3, с. 55]. В Іспанії кандидат на посаду Голови уряду повинен направити на розгляд Конгресу політичну програму уряду, який він має намір сформувати, та вимагати вотуму довіри. Якщо Конгрес абсолютною більшістю голосів депутатів виразить кандидатові вотум довіри, то король призначає його на посаду Голови уряду (ч. 2 ст. 99 Конституції Іспанії) [4].

У вищезазначених випадках призначення голови і членів уряду здійснює глава держави, але після такого призначення парламент має схвалити програму діяльності новопризначеного уряду. Несхвалення програми і, як наслідок, відмова у довірі мають наслідком резервні процедури його формування.

Конституції інших держав передбачають так звану подвійну інвестуру уряду (призначення парламентом голови і членів уряду та затвердження програми його діяльності). Так, згідно зі ст. 61 Конституції Фінляндії, перш ніж буде обраний Прем'єр-міністр, представники від партійних груп Едускунти знайомляться з програмою Уряду та з його складом. Про результати цього ознайомлення повідомляється Президент для того, щоб він представив Едускунті ту особу, яка пропонується кандидатом у Прем'єр-міністри. Якщо кандидат під час відкритого голосування в Едускунті отримає більше ніж половину поданих голосів, він вважається обраним прем'єр-міністром (ст. 61 Конституції Фінляндії) [5].

Для деяких держав-членів Європейського Союзу програма діяльності уряду не є визначальним фактором щодо призначення його голови та формування персонального складу уряду (Італія, Словенія, ФРН). В цих державах призначення уряду парламентом або надання згоди на його призначення надає йому інвеституру органу законодавчої влади, тому інститут інвеститури шляхом затвердження програми діяльності уряду не застосовується. Зокрема, кандидат на посаду Прем'єр-міністра Словенії вноситься на розгляд парламенту главою держави після проведення консультацій з лідерами депутатських фракцій. Запропонована Президентом кандидатура вважається підтриманою, якщо за результатами таємного голосування на її підтримку було подано абсолютну більшість голосів членів парламенту [5].

До останньої групи держав можна віднести й Україну. Зокрема, згідно з ч. 2 ст. 11 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» Програма діяльності Кабінету Міністрів України подається до Верховної Ради України Прем'єр-міністром України у строк до одного місяця з дня формування Кабінету Міністрів України [2]. Відповідно до ч. 1 ст. 227 Регламенту Верховної Ради України разом з Програмою діяльності подається проект постанови Верховної Ради України про її схвалення [7].

Обов'язок Прем'єр-міністра України особисто представити Програму діяльності Кабінету Міністрів України на пленарному засіданні Верховної Ради України та відповіді на запитання народних депутатів України закріплені ч. 3 ст. 11 Закону України «Про Кабінет Міністрів України».

За результатами розгляду Програми діяльності Кабінету Міністрів України Верховна Рада України відповідно до ч. 6 ст. 227 Регламенту Верховної Ради України може:

- 1) схвалити Програму діяльності Кабінету Міністрів України;
- 2) надати Кабінету Міністрів України можливість доопрацювати Програму діяльності Кабінету Міністрів України з урахуванням зауважень і пропозицій, висловлених при її обговоренні [7].

Програма діяльності Кабінету Міністрів України вважається схваленою, якщо за неї проголосувала більшість від конституційного складу Верховної Ради України. У разі несхвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України, парламент України може надати Кабінету Міністрів України можливість її доопрацювати. Повторний розгляд Програми діяльності Кабінету Міністрів України Верховною Радою України проводиться не пізніше ніж на п'ятнадцятий день після прийняття такого рішення (ч.ч. 4,5 Закону України «Про Кабінет Міністрів України»).

Ч. 8 ст. 227 Регламенту Верховної Ради України закріплено, що у разі якщо Верховною Радою за результатами розгляду Програми діяльності Кабінету Міністрів України не прийнято жодного із рішень, передбачених вище, вона вважається не схваленою і протягом року цим Кабінетом Міністрів України не подається до Верховної Ради. Програма діяльності Кабінету Міністрів України може бути повторно внесена на розгляд Верховної Ради України не раніш як через рік після дня її несхвалення [7]. Таким чином, уряд теоретично може функціонувати і без програми або діяти за програмою, не схваленою парламентом. Зокрема, Програму діяльності Кабінету Міністрів України, затверджену Постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 471, надану після доопрацювання на розгляд парламенту, Верховною Радою України 18 червня 2020 року схвалено не було. За схвалення проголосували 207 депутатів при мінімально необхідних 226.

Таким чином, незважаючи на наявність процедури схвалення парламентом Програми діяльності Кабінету Міністрів України і докладне врегулювання її законодавством України, цю процедуру не можна вважати інститутом отримання довіри (інвеститури) уряду в класичному розумінні, оскільки схвалення програми діяльності уряду не є обов'язковою умовою його призначення. Несхвалення Програми Кабінету Міністрів України не має наслідком відмову в довірі уряду і не тягне за собою формування його нового складу. Така ситуація на нашу думку є дещо дестабілізуючою, оскільки саме цей документ має стратегічний характер, спрямовує роботу уряду у визначених ним межах, характеризує статус уряду як вищого органу виконавчої влади, а його невиконання є підставою конституційно-правової відповідальності уряду перед парламентом.

У зв'язку з цим вважаємо за доцільне врахувати досвід тих держав-членів Європейського Союзу, у яких схвалення парламентом програми діяльності уряду є обов'язковою умовою його призначення, та передбачити необхідність схвалення Верховною Радою України Програми діяльності Кабінету Міністрів України на етапі його формування.

Література:

1. Берназюк І. М. Програма діяльності Кабінету Міністрів України: поняття, сутність та значення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 4. С. 26–28.

2. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/794-18> (дата звернення: 24.10.2020).

3. Конституція Польської Республіки (з передмовою Володимира Шаповала). К. : Москаленко О.М., 2018. 84 с.
4. Конституція Іспанії от 07.12.1978. URL : <http://www.uznal.org/constitution.php?text=Spain&language=r> (дата обращения: 24.10.2020).
5. Конституція Фінляндії от 11.06.1999. URL : <http://worldconstitutions.ru/?p=139> (дата обращения: 24.10.2020).
6. Конституція Республіки Словенія от 23.12.1991. URL : <http://worldconstitutions.ru/?p=109> (дата обращения: 24.10.2020).
7. Регламент Верховної Ради України : затв. Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 № 1861-VI. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1861-17> (дата звернення: 24.10.2020).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-92-1-24>

ДО ПИТАННЯ ДОПУСТИМОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ОСОБИ НА ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕГЛЯД АУДІОВІЗУАЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ (З МІРКУВАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕРЕСІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ)

Константин О. В.

*доктор юридичних наук, заслужений юрист України,
професор кафедри конституційного та адміністративного права
Національного транспортного університету
м. Київ, Україна*

Однією є найважливіших функцій держави, справою всього Українського народу відповідно до частини першої статті 17 Конституції України є захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки.

Тому вжиття відповідними інститутами державної влади (у межах їх повноважень, визначених Конституцією та законами України) заходів для забезпечення не лише економічної, а й інформаційної безпеки, поряд із захистом суверенітету і територіальної цілісності України, становить конституційно визначену умову існування України як суверенної та незалежної держави.

Як повністю виправданий з міркувань забезпечення інтересів національної безпеки, унеможливлення застосування державою-агресором власних телеканалів для деструктивного впливу на свідомість громадян України, крок органів влади України розглядається запроваджена навесні